

Ольга КИРИЛЮК,

orcid.org/0000-0002-9764-8756

кандидат філологічних наук, доцент,
докторант кафедри української філології, теорії та історії літератури
Чорноморського національного університету імені Петра Могили
(Миколаїв, Україна) kyryluk@ukr.net

СТРУКТУРА АСОЦІАТИВНО-СЕМАНТИЧНОГО ПОЛЯ «ВРОГО» У ДИСКУРСІ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ВІЙНИ

У пропонованій статті з'ясовано способи лінгвальної репрезентації образу ворога в дискурсі інформаційної війни, пов'язаної з подіями на Сході України. З 2014 р. мовна картина світу пересічного українця збагатилася новими поняттями, вираженими за допомогою або нових лексем, або розширення значень наявних раніше слів. Інформаційна війна, яку веде Росія проти України, змушує суспільство зануритися у процес, активно ретранслюючи мовні засоби однієї зі сторін конфлікту (залежно від політичних поглядів). Особливу увагу в ході інформаційних війн приділено створенню образу ворога, проти якого має бути налаштоване суспільство. Такий підхід дозволяє владі мобілізувати населення на боротьбу або заручитися його підтримкою щодо відбиття збройної агресії. Лінгвістичні одиниці є одним із головних засобів формування образу ворога. Шляхом аналізу цих одиниць, а також контекстів, у яких вони вжиті, досліджено структуру асоціативно-семантичного поля «ворог». У межах поля виокремлено асоціативно-семантичні групи «країна-ворог», «ворожі війська», «вороже суспільство», «ворожі ЗМІ», «ворожі явища». Усі вони, у свою чергу, поділяються на кілька мікрогруп і рядів. Мікрогрупу «країна-ворог» формують лексеми, що стають синонімами до слова Росія. Ця мікрогрупа найбільш детально розглянута у пропонованому дослідженні. У її межах виділено два типи асоціативно-семантичних рядів (АСР): «офіційний» і «неофіційний». Перший репрезентований назвами без додаткових семантичних відтінків (Росія, Москва, Кремль). Другий нараховує п'ятнадцять основних рядів, що на асоціативному рівні пов'язані з Росією (Орда, Мордор, бензоколонка, брат, сусід, імперія, зло, ворог тощо). Таким чином, у дослідженні змодельовано структуру асоціативно-семантичного поля «ворог», визначено семантичні та синтагматичні особливості конститuentів, а також досліджений вплив номенів на адресата.

Ключові слова: інформаційна війна, дискурс, асоціативно-семантичне поле, наратив, конститuentи.

Olha KYRYLIUK,

orcid.org/0000-0002-9764-8756

PhD, Candidate of Philological Sciences, Associate Professor,
Doctoral Candidate of the Ukrainian Philology, Theory and History of Literature Department
of Petro Mohyla Black Sea National University
(Mykolayiv, Ukraine) kyryluk@ukr.net

STRUCTURE OF THE ASSOCIATIVE-SEMANTIC FIELD “ENEMY” IN THE DISCOURSE OF THE INFORMATION WAR

The suggested paper explains the ways of lingual representing an enemy image in the discourse of the information war related to the events in the east of Ukraine. Since 2014, the linguistic picture of the world of the average Ukrainian has been enriched with new concepts, expressed either in new lexemes or in the extension of the meanings of previously existing words. The information war waged by Russia against Ukraine is forcing society to plunge into the process by actively relaying the linguistic means of one of the parties to the conflict (depending on political views). Particular attention was paid in the course of information wars to the creation of an enemy against whom society should be directed. This approach allows the authorities to mobilize the population to fight or gain support for repelling armed aggression. Linguistic units are one of the main means of forming the image of the enemy. As a result of the analysis of these units, as well as the contexts in which they are used, the structure of the associative-semantic field “enemy” is investigated. The associative-semantic groups “country-enemy”, “hostile troops”, “hostile society”, “hostile media”, “hostile phenomena” are distinguished within the field. All of them, in turn, are divided into several microgroups and rows. The microgroup “country-enemy” is formed by lexemes that become synonymous with the word Russia. This microgroup is the most thoroughly considered in the suggested study. Within it, there are two types of associative-semantic rows (ASRs): “official” and “unofficial”. The first one is represented by names without additional semantic shades (Russia, Moscow, Kremlin). The second type consists of fifteen main rows that are connected with Russia at the associative level (Orda, Mordor, gas station, brother, neighbour, empire, evil, enemy, etc.). Thus, the structure of the associative-semantic field “enemy” is modelled in the study, the semantic and syntagmatic features of constituents are determined, as well as the influence of nouns on the addressee is investigated.

Key words: information war, discourse, associative-semantic field, narrative, constituents.

Постановка проблеми. Заглиблення українського суспільства у військовий конфлікт із 2014 р. суттєво змінило інформаційний дискурс, у якому одразу з'явилася велика кількість лексичних одиниць військової та військової тематики. Мовна картина світу пересічного українця збагатилася новими поняттями, вираженими або в нових лексемах, або в розширенні значень готових номінативних одиниць. Інформаційна війна, яку веде Росія проти України, змушує суспільство зануритися у процес, активно ретранслюючи мовні засоби однієї зі сторін конфлікту (залежно від політичних поглядів).

Особливу увагу в ході інформаційних війн приділяють створенню образу ворога, проти якого має бути налаштоване суспільство. Такий підхід дозволяє владі мобілізувати населення на боротьбу або заручитися його підтримкою щодо відбиття збройної агресії. Лінгвістичні одиниці є одним із головних засобів формування образу ворога. Цей узагальнений образ реалізується у великій кількості понять меншого рівня. Наприклад: образ Росії як країни, що здійснила акт агресії проти України, може бути представлений такими поняттями, як *російські найманці*, *російські бойовики*; але також він може реалізуватися в образі пересічних мешканців, які підтримують дії Росії (*ватники*, *сепари*), або ж у номенах на позначення ворожих понять (*руській мір*, *Новоросія*). Актуальність пропонованого дослідження визначається необхідністю з'ясувати корпус мовних засобів формування образу ворога в дискурсі інформаційної війни, пов'язаної з російською агресією проти України.

Аналіз досліджень. Особливості семантичних полів вивчені у працях багатьох мовознавців (Р. Мейера, Л. Вейсгербера, С. П. Денисової, Ю. Н. Караулова, О. Г. Тарасової, Ф.Т. Жилка, А.А. Уфимцевої та ін.). Структуру асоціативно-семантичного поля (АСП) досліджували К. В. Коротич (2007), І. Л. Гоцинець (2010), Т. В. Слива (2005). Однак система мовних засобів формування образу ворога в дискурсі російсько-української війни донині не ставала предметом наукових зацікавлень. Окремі елементи мовної структури АСП «ворог» досліджені в наших працях «Асоціативно-семантична мікрогрупа «назва конфлікту» в дискурсі інформаційної війни» (Кирилюк, 2019а); «Мовні засоби творення образу ворога в умовах інформаційної війни» (Кирилюк, 2019б), «Особливості мікрополя «ворожі війська» у структурі асоціативно-семантичного поля «ворог» (Кирилюк, 2019с). Тому назріла необхідність більш докладного вивчення засобів мовної

репрезентації образу ворога в контексті збройного конфлікту на Сході України.

Мета статті – на прикладі дослідження структури асоціативно-семантичного поля «ворог» з'ясувати способи лінгвальної репрезентації образу ворога в дискурсі інформаційної війни, пов'язаної зі збройною агресією Росії проти України. Завдання: змоделювати структуру асоціативно-семантичного поля «ворог»; з'ясувати місце асоціативно-семантичної мікрогрупи «Росія» в межах поля; визначити семантичні та синтагматичні особливості конститuentів. Джерелом дослідження слугували тексти українських інформаційних порталів radiosvoboda.org, depo.ua, sensor.net.ua, glavcom.ua, texty.org.ua, nv.ua, styler.rbc.ua, site.ua, tyzhden.ua, eurointegration.com.ua, znaj.ua, ukrinform.ua, espreso.tv, fakty.ua, tsn.ua.

Виклад основного матеріалу. Услід за К. В. Коротич розглядаємо асоціативно-семантичне поле (АСП) як «сукупність мовних / мовленнєвих одиниць на позначення певного поняття, об'єднаних на основі семантичного й асоціативного зв'язку» (Коротич, 2007: 7). У своїй роботі керуємося вже напрацьованими мовознавчими підходами, відповідно до яких поля вважають засобом об'єднання неоднорідних за значенням елементів, що «дає можливість виділити у його структурі мікрополя, а також ядерні та периферійні конститuentи: ядро консолідується навколо домінанти поля, де зосереджені специфічні ознаки певного значення; периферія поля зонована і характеризується неповнотою ознак» (Довганюк, 2017: 72).

Іменем досліджуваного поля є лексема «ворог». Вона є домінантною у ядрі, навколо якого групується обраний корпус номенів. АСП «ворог» представлено в дискурсі інформаційної війни широким набором рефлексем. До структури поля входять п'ять асоціативно-семантичних груп (АСГ): «країна-ворог», «ворожі війська», «вороже суспільство», «ворожі ЗМІ», «ворожі явища». Ці групи поділяються на кілька мікрогруп. Асоціативно-семантичну групу «країна-ворог» формують мікрогрупи «Росія» та «квазідержавні утворення». У пропонованій розвідці увагу зосереджено на дослідженні асоціативно-семантичної мікрогрупи «Росія», представленої в українському інформаційному полі потужним набором лексичних одиниць. Значною частиною українців Росія сприймається як агресор, який здійснив збройний напад і анексував частину територій. Тому використовувані в ЗМІ лексеми на позначення цієї держави мають часто негативні конотації. У межах мікрогрупи виділено

2 типи асоціативно-семантичних рядів (АСР): «офіційний» і «неофіційний». *Офіційні* АСР формують конституенти *Росія, Російська Федерація, Москва, Кремль, сторона конфлікту*. Особливістю використання цих лексем є те, що вони вживаються переважно в офіційних текстах, оскільки не мають негативних відтінків значень. Усі вони формують синонімічний ряд зі стрижневим словом «Росія»: Слабка реакція Заходу на ескалацію *Москвою* війни проти України також підвищує ймовірність нового удару *Кремля* (radiosvoboda.org, 25.12.18). АСР неофіційних назв вирізняються широким набором лексичних одиниць, оскільки, на відміну від офіційного позначення, яке знаходиться в рамках дипломатичних норм, використання і творення неофіційних термінів є менш обмеженим. Виділено такі лексеми, що вживаються як синонім до слова Росія: агресор, Орда, імперія, зло, бензоколонка та ін., об'єднані у відповідні асоціативно-семантичні ряди.

АСР₁ «агресор». Оскільки дії Росії стосовно України отримали назву *акт агресії*, то й виконавця цієї агресії українське інформаційне поле кваліфікує як «російський агресор», «країна-агресор», «держава-агресор». Словник подає таке визначення лексеми *агресор*: «той, хто вдається до агресії; нападник, загарбник¹». У 2019 р. урядом було підготовлено видання «АБВ. Збройний конфлікт у термінах (Путівник для України)», мета якого – допомогти «розібратися у складній термінології збройного конфлікту» (АБВ, 2019: 3). У виданні міститься таке визначення *агресії* відповідно до норм міжнародного права: «застосування збройної сили державою проти суверенітету, територіальної цілісності чи політичної незалежності іншої держави» (АБВ, 2019: 4). Уперше на офіційному рівні Україна закріпила визнання факту російської агресії в Постанові Верховної Ради України², де було використано терміни «воєнна агресія з боку Російської Федерації», «кремлівська агресія», «російська агресія проти України», Російську Федерацію названо «державою-агресором, що всебічно підтримує тероризм». У червні 2015 р. термін «російська агресія в Україні» вжито в Резолюції Парламентської асамблеї Ради Європи³. У 2018 р. прийнято Закон України «Про особливості державної політики із забезпечення державного суверенітету України на

тимчасово окупованих територіях у Донецькій та Луганській областях», яким остаточно закріплено терміни «збройна агресія Російської Федерації», «Російська Федерація як держава-окупант», «окупаційна адміністрація Російської Федерації», «збройні формування Російської Федерації». Ця термінологія нині активно використовується в ЗМІ та в офіційних зведеннях прес-центру Операції об'єднаних сил.

АСР₂ «Орда» (*Ордостан, Ординостан, Нова Орда*). Терміном «орда» позначають суспільно-політичну військову структуру кочівників⁴, які часто здійснювали набіги на територію сучасної України. Історики, у т. ч. й деякі російські (Гумільов, 2002; Трубецький, 2000), вважають Росію політичною, військовою і ментальною спадкоємницею Золотої Орди, оскільки Московське царство перебувало під її гнітом досить довгий час (на 118 років більше, ніж Україна). До того ж, на відміну від нашої держави, воно опинилося поза впливом європейської цивілізації, а користувалося ординською моделлю державотворення (Залізник, 2008: 76–77). За словами Л. Гумільова: «Москва не продовжувала традицій Києва. Навпаки, вона знищувала традиції вічевої вольності, <...> замінивши їх іншими нормами, багато в чому запозиченими у монголів» (Гумільов, 2002). В українській національній пам'яті набіги татарської орди асоціюються виключно зі смертями й руйнуваннями. Досі збереглися фразеологізми «ніби Мамай пройшов», «наче набігла татарська орда», «гнати в орду». Отже, лексема «орда» містить семи «жорстокість», «варварство», «руйнування», «натовп». Такі ж конотації накладаються в суспільній свідомості українців і на позначення Росії, яка здійснила збройну агресію. Терміни цього АСР використовуються переважно в побутовому мовленні. У ЗМІ їх можна зафіксувати тільки в коментарях до статей: Обгородити *Ордостан* колючкою (коментарі на sensor.net.ua, 01.05.2016).

АСР₃ «імперія». Цей номен також поширений в українському дискурсі висвітлення подій на Сході країни. Таке трактування пояснюється поширеною версією трактування причин агресії Росії щодо України – бажання Кремля відновити Російську або Радянську імперію. Тому терміни «імперія», «імперська держава» часто використовують як синонім до слова Росія: Ми атаковані великою *імперією* (Глава УГКЦ Блаженніший Святослав, під час проповіді 25.01.15). АСР₄ «ворог». Відповідно до результатів соціологічних досліджень більшість українців (70,5%) вважають

¹ Академічний тлумачний словник. URL: <http://sum.in.ua/s/aghresor>

² Постанова Верховної Ради від 27 січня 2015 р. № 129-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/129-19>

³ Текст резолюції ПАРЕ щодо зниклих безвісти. URL: <https://wz.lviv.ua/article/132616-tekst-rezoliutsii-paryeshchodo-rosi-krym-ta-znyklykh-bezvizy>

⁴ Академічний тлумачний словник. URL: <http://sum.in.ua/s/orda>.

Росію ворогом⁵. Тому таке маркування сусідньої держави часто трапляється у ЗМІ та побутовому мовленні: Наш **ворог** довго й наполегливо тренувався, щоб напасти на Україну (П. Порошенко, інтерв'ю 24.08.19). Ряд формують терміни «підступний ворог», «одвічний ворог», «споконовічний ворог». АСР₅ «зло». Сприйняття дій Росії на території України закономірно мотивує значну частину мовців асоціювати цю державу з негативними поняттями, серед яких і термін «зло», що містить семи 'погане', 'недобре'. Ряд представлений лексемою **зло** та сполукою **абсолютне зло**. Наприклад: *Росія – це абсолютне зло. Безкарне, давнє, самовпевнене, жорстоке зло* (styler.rbc.ua, 22.02.2018).

АСР₆ «бензоколонка». Цей асоціативний ряд поповнюють сполуки «скажена бензоколонка», «країна-бензоколонка», «диявольська бензоколонка», «сусід-бензоколонка», «бензоколонка з ядерною зброєю». Таку назву Росії у 2015 р. дав сенатор США Джон Маккейн: «Сучасна Росія – це **бензоколонка**, яка тільки прикидається країною» (ukrainian.voanews.com, 23.07.15). Відтоді перифраз «бензоколонка, що прикидається країною» набув значного поширення в суспільно-політичному дискурсі та донині використовується в медійному просторі. У мережевому полі лексема бензоколонка стала абсолютним синонімом до слова Росія: **Бензоколонка** захлинається власною нафтою (акаунт Ivan Luti II у мережі «Фейсбук», 29.04.2020).

АСР₇ «Ватостан». В основі цього квазітопоніма лежить сленгове слово «вата», використовуване на позначення осіб із проросійськими чи прорадянськими поглядами. Примітно, що лексична одиниця з такою семантикою виникла на території самої Росії. Спочатку з'явилося слово «ватник», яким самі ж росіяни позначали російського патріота, що піддається кремлівській пропаганді та не здатен до самостійного аналітичного мислення. Такий номен мотивований певним типом верхнього одягу (стьобаним на ваті), особливо поширеним серед військових радянської армії часів Другої світової війни. Тема участі в цій війні та перемоги над Гітлером активно експлуатується Кремлем для підігрівання у країні патріотичних настроїв. У мирному житті ватник був одягом найбідніших верств суспільства, які переважно мають низький рівень освіченості, а тому не здатні аналізувати і протистояти пропаганді. Тому в 2011 р. російський блогер за ана-

логією до мультиплікаційного героя «Спанч Боб Квадратні Штани» (SpongeBob SquarePants) створює інтернет-мем «Рашка – квадратний ватник», у якому зображує персонажа саме в цьому варіанті одягу. За словами автора, такий персонаж утілював усі негативні якості типового росіянина⁶: він переважно з пляшкою алкоголю, а його основними гаслами є такі, що прославляють велич Росії всупереч логіці: «за Россиюшку накатим», «я тебя научу Родину любить», «деды воевали», «если не Путин, то кто?» тощо. Персонаж активно був сприйнятий мережевою спільнотою, а слово «ватник» на асоціативному рівні закріпилося за усіма російськими «ура-патріотами». Згодом термін зазнав усічення до форми «вата» з метою позначення узагальненого образу таких патріотів. Однак найбільшій популярності цей номен набув у 2014 р. під час анексії Криму та російської агресії на Донбасі, поширившись із виключно російського мережевого простору на український. Так почали називати усіх, хто підтримує Росію, незалежно від їхньої нації та громадянства. Значна частина людей не знала історії виникнення цих термінів, тому почала асоціювати їх виключно зі словом «вата» у значенні «пухната маса з бавовни, шерсті й інших волокнистих речовин»⁷. Звідси й висловлювання «вата в голові», тобто замість мозку. Також підтверджує це пояснення і наявність словосполучення «ватна паличка» на позначення жінки з проросійськими поглядами. Тому країну, наповнену прихильниками кремлівського курсу, українська спільнота закономірно почала називати Ватостаном, Ватоляндією, Ватолендом. Ці лексеми мають негативні, зневажливі конотації, а тому трапляються переважно в неофіційному спілкуванні – у соцмережах або в коментарях до статей інтернет-видань: Саме він запустив у життя словоформу «колорадка», обізвавши так шановану у **Ватостані** «георгиевскую ленту» (site.ua, 2017).

АСР₈ «роССія, роSSія». На позначення Росії використовуються варіанти топоніма з графічними змінами: роССія, роSSія, що є алюзією на військову організацію нацистської Німеччини «SS». Ця аббревіатура утворена від німецьких слів Schutz (охорона) та Staffel (загін). «SS» брала участь у каральних операціях проти різних народів, у т. ч. й українського. Отже, користувачі мережі використовують такі варіанти називання Росії з метою наголосити на подібності політики сучасної Росії

⁶ Создатель «Ватника» Антон Чадский: Как я стал русофобом. URL: <https://snob.ru/selected/entry/82278/>

⁷ Академічний тлумачний словник. URL: <http://sum.in.ua/s/vata>.

та нацистського гітлерівського режиму. Тема нацизму простежується і в порівнянні Путіна з Гітлером, зокрема на рівні утворення лексеми *Путлер* (Пут-ін + Гіт-лер). У таких словах наявні семи 'нацизм', 'злочин', 'геноцид'. Примітно, що таке слово на позначення російського президента з'явилося спочатку в самій Росії, де плакат із написом «Путлер капут!» розгорнули під час мітингу у Владивостоці в 2009 р. Внаслідок лінгвістичної експертизи, проведеної Міністерством юстиції РФ, слово визнали таким, що має «яскраво виражену емоційну оцінку особистості або діяльності Путіна В. В. як представника державної влади і має образливий характер»⁸. Паралелі між Гітлером і Путіним досить поширені, зафіксовані на рівні фразеологізмів: «хайль, Путер!», «Путлер: Майн Кримпф».

АСР₉ «Путін». У деяких контекстах слово Росія внаслідок метонімії асоціюється із прізвиськом російського президента. Тому зафіксовано паралельне вживання конструкцій Росія напала – Путін напав: Напавши на Україну, *Путін* атакував цивілізований світ (radiosvoboda.org, 24.04.18). **АСР₁₀ «сусід».** Географічні особливості межування України з Російською федерацією лежать в основі позначення Росії лексемою «сусід»: Дивні метаморфози, що відбуваються нині з нашим *патологічним сусідом*, нашттовхують на думку, що там відроджується навіть не СРСР чи Російська імперія, а справжня Орда (tyzhden.ua, 15.05.14). Ряд доповнюють також конструкції «північний сусід», «споконвічний сусід», «скажений сусід». **АСР₁₁ «брат».** В основі такого позначення лежать іронічні асоціації, пов'язані з тим, що в російській світоглядній парадигмі українці та росіяни представлені як братні народи. Цей асоціативно-семантичний ряд поширений також оксиморонним словосполученням «*ворожий брат*» і сленговими лексемами братан, браток. **АСР₁₂ «Мокшандія».** Така лексема на позначення Росії пов'язана з поширеною в певних колах теорією, що росіяни ближчі до фіно-угорського етносу (мокшів), ніж до слов'янського⁹: Скільки разів *Мокшандія* вже підривала «мінські угоди»¹⁰ (коментарі на euointegration.com.ua, 18.07.19).

АСР₁₃ «Мордор» («Російський Мордор»). Цією лексемою письменник Джон Толкін називав у своїх творах вигадану країну, що уособлювала

зло. У 2014 р. українці почали застосовувати це слово, позначаючи Росію. Прийом був настільки популярним у мережі, що навіть «змусив» програму «Google Translate» під час перекладу з української мови російською замінювати слово «Росія» на «Мордор». Компанія «Google» пояснила такий огріх тим, що для створення якісного перекладу програма аналізує велику кількість публікацій. Користувачі українського сегменту мережі часто вживали ці слова як синоніми, тому програма перекладу теж почала їх автоматично замінювати¹¹. До того ж, зафіксовані факти перекладу слова «росіяни» лексемою «окупанти»¹².

АСР₁₄ зі стрижневою лексемою «*Рашиа*» об'єднує лексеми, утворені від англійського варіанту слова Росія – Russia: Рашка, Рашкобад, Рашкостан, Рашковатостан, Рашколяндія. **АСР₁₅** з висхідною лексемою «*замовник*». Така назва містить сему 'звинувачення' Росії в ситуації на Донбасі. Цією лексемою позначають того, хто щось замовляє, тобто доручає кому-небудь виконати що-небудь¹³. АСР формують такі слова й лексикалізовані сполуки, як «замовник сепаратизму», «замовник сепаратистського заклоту», «замовник війни»: Важливо зрозуміти плани Росії як головного «*замовника сепаратистського заклоту*» (texty.org.ua, 17.11.14).

Висновки. Отже, асоціативно-семантичне поле «ворог» маніфестоване широким набором конститuentів. У межах поля виокремлено групу «країна-ворог», яку маніфестують лексеми, що стають синонімами до слова *Росія*. Виділено два типи асоціативно-семантичних рядів у межах групи: «офіційний» і «неофіційний». Перший репрезентований назвами без додаткових семантичних відтінків (*Росія, Москва, Кремль*). Другий нараховує 15 основних рядів, що на асоціативному рівні пов'язані з Росією (*Орда, Мордор, бензоколонка, Рашиа, сусід, імперія, зло, ворог* тощо). Використання подібних лексем в інформаційному просторі суттєво впливає на суспільну думку за рахунок емоційних відтінків значень і породжуваних ними яскравих образів, здатних врзатися в пам'ять. Також згадані лексеми є мовними репрезентантами суспільного розуміння образу ворога за умов війни на Сході України.

⁸ Фамилия Путилер признана экстремистской. URL: <https://www.kommersant.ru/doc/1148472>

⁹ Чому українці називають росіян мокшанами. URL: <https://was.media/uk/2018-12-19-mokshany/>

¹⁰ «Мінські угоди» – документи про тимчасове перемир'я у війні на Сході України, підписані на переговорах у м.Мінську у 2014 році.

¹¹ Из России – в Мордор: Почему Google Translate назвал Россию пристанищем Саурана. URL: <https://www.gazeta.ru/tech/2016/01/05/8009987/from-russia-to-mordor.shtml>.

¹² Google Translate назвал Россию «Мордором» – пристанищем Саурана. URL: <https://express-novosti.ru/get/5156977/google-translate-nazval-rossiyu-mordorom-pristanishchem-saurona.html>.

¹³ Академічний тлумачний словник. URL: <http://sum.in.ua/s/zamovljaty>.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. АБВ. Збройний конфлікт в термінах (Путівник для України) / Д. Душак, В. Черниш, В. Вороніна та ін. Київ, 2019. 90 с. URL: <https://mtot.gov.ua/files/uploads/082efe10-a3e0-11e9-9b89-731f32e113d5.pdf>.
2. Гоцинець І. Л. Асоціативно-семантичне поле «Чорнобиль» в сучасному українському художньому дискурсі : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01. Київ, 2010. 24 с.
3. Гумилев Л. Н. От Руси до России: Очерки этнической истории. URL: http://dubenshov.ucoz.ru/2009/dok/gumilev_lev-ot_rusi_do_rossii-royallib.ru.pdf.
4. Довганиук Є. В. Еволюція концепту краса в англomовному дискурсі XIV–XXI століть : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04. Харків, 2017. URL: http://dspace.univer.kharkov.ua/bitstream/123456789/13304/2/dis_Dovhaniuk.pdf.
5. Залізник Л. Походження українців: між наукою та ідеологією. Київ : Темпора, 2008. 104 с.
6. Караулов Ю. Н. Ассоциативные поля и активная грамматика. *Функциональная семантика (язык, семиотика знаковых систем и методы их изучения)*. Москва, 1997. Ч. I. С. 18–20.
7. Кирилюк О. Л. Асоціативно-семантична мікрогрупа «назва конфлікту» в дискурсі інформаційної війни. *Закарпатські філологічні студії*. 2019а. № 12. С. 29–34.
8. Кирилюк О. Л. Мовні засоби творення образу ворога в умовах інформаційної війни. *Наукові записки ЦДПУ ім. В. Винниченка. Серія Філологічні науки*. 2019б. Вип. 187. С. 45–49
9. Кирилюк О. Л. Особливості мікрополя «ворожі війська» у структурі асоціативно-семантичного поля «ворог» (на матеріалі дискурсу російсько-української інформаційної війни). *Вісник КНЛУ. Серія : Філологія*. 2019с. Т. 22. № 2. С. 58–68.
10. Коротич К. В. Асоціативно-семантичне поле «безпека / небезпека» в дискурсі української преси XX–XXI століть : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01. Харків, 2007. 20 с.
11. Магда С. Гібридна агресія Росії : уроки для Європи. Київ : КАЛАМАР, 2017. 268 с.
12. Слива Т. В. Асоціативно-семантична група як форма парадигматичної організації лексики : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.02. Київ, 2005. 25 с.
13. Трубецкой Н. С. Наследие Чингисхана: взгляд на русскую историю не с Запада, а с Востока. URL: <http://gumilevica.kulichki.net/TNS/tns11.htm>.

REFERENCES

1. Dutsyk D., Chernysh V., Voronina V. ta in. ABV. Zbroinyi konflikt v terminakh (Putivnyk dlia Ukrainy) [ABC. Armed Conflict in Terms (Guide for Ukraine)]. Kyiv, 2019, 90 p. URL: <https://mtot.gov.ua/files/uploads/082efe10-a3e0-11e9-9b89-731f32e113d5.pdf> [in Ukrainian].
2. Hotsynets I. L. Asotsiatyvno-semantychne pole “Chornobyl” v suchasnomu ukrainskomu khudozhnomu dyskursi. [Associative and semantic field “Chornobyl” in modern Ukrainian fictional discourse] : avtoref. dys. ... kand. filol. nauk : 10.02.01. Kyiv, 2010. 24 p. [in Ukrainian].
3. Gumilev L. N. Ot Rusi do Rossii: Oчерки etnicheskoy istorii. [From Rus to Russia: Studies of Ethnic History]. 2009. URL: http://dubenshov.ucoz.ru/2009/dok/gumilev_lev-ot_rusi_do_rossii-royallib.ru.pdf (retrieved: 20.11.2019) [in Russian].
4. Dovhaniuk E. V. Evoliutsiia kontseptu krasa v anhlomovnomu dyskursi XIV – XXI stolit : dys. ... kand. filol. nauk [The Evolution of the Concept BEAUTY in the English Discourse of the 14th–21st Centuries : PhD thesis]. Kharkiv, 2017. URL: http://dspace.univer.kharkov.ua/bitstream/123456789/13304/2/dis_Dovhaniuk.pdf (retrieved: 20.11.2019) [in Ukrainian].
5. Zalizniak L. Pokhodzhennia ukraintsiiv: mizh naukoiu ta ideolohiieiu [The Origin of Ukrainians: Between Science and Ideology]. Kyiv, Tempora, 2008, 104 p. [in Ukrainian].
6. Karaulov Ju. N. Assotsiativnye polya i aktivnaya grammatika [Associative Fields and Active Grammar]. *Funkcional'naja semantika (jazyk, semiotika znakovykh sistem i metody ih izuchenija)*. [Functional Semantics (Language, Semiotics of Sign Systems and Methods of Their Studying)]. Ch. I, Moskva, 1997, pp. 18–20. [in Russian].
7. Kyrlyuk O. L. Asotsiatyvno-semantychna mikrohrupa “nazva konfliktu” v dyskursi informatsiinoi viiny. [The Associative-Semantic microgroup “name of conflict” in the discourse of information war]. *Zakarpatski filolohichni studii*, 2019а, № 12, pp. 29–34 [in Ukrainian].
8. Kyrlyuk O. L. Movni zasoby tvorennia obrazu voroha v umovakh informatsiinoi viiny. [Linguistic Means of the enemy image formation in terms of the information war]. *Naukovi zapysky TsDPU im. V. Vynnychenka. Seriia Filolohichni nauky*, 2019б, Вуп. 187, pp. 45–49 [in Ukrainian].
9. Kyrlyuk O. L. Osoblyvosti mikropolia «vorozhi viiska» u strukturi asotsiatyvno-semantychnoho polia “voroh” (na materialii dyskursu rosiisko-ukrainskoi informatsiinoi viiny). [Peculiarities of the microfield “hostile troops” in the structure of the associative-semantic field “enemy”(based on the discourse of the Russian-Ukrainian information war)]. *Visnyk KNLU, Seriia: Filolohiia*. 2019с, Tom 22, № 2, pp. 58–68 [in Ukrainian].
10. Korotych K. V. Asotsiatyvno-semantychne pole «bezpeka / nebezpeka» v dyskursi ukrainskoi presy XX–XXI stolit [Associative-Semantic Field «Safety / Danger» in Ukrainian Press Discourse of XX–XXI Centuries]. Avtoref. dys. ... kand. filol. nauk. [PhD's thesis abstract]. Kharkiv, 2007. [in Ukrainian].
11. Mahda Yevhen. Hibrydna ahresiia Rosii: uroky dlia Yevropy [Russia's Hybrid Aggression: Lessons for Europe]. Kyiv, KALAMAR, 2017, 268 p. [in Ukrainian].
12. Slyva T. V. Asotsiatyvno-semantychna hrupa yak forma paradyhmatychnoi orhanizatsii leksyky [Associative-semantic group as a form of the paradigmatic organization of lexical units (in the material of the name of seasons in Russian)] : avtoref. dys. ... kand. filol. nauk : 10.02.02. Kyiv, 2005. 25 p. [in Ukrainian].
13. Trubetskoy N. S. Nasledie Chingiskhana: vzglyad na russkuyu istoriyu ne s Zapada, a s Vostoka [The Legacy of Genghis Khan: a Perspective on Russian History not from the West but from the East]. URL: <http://gumilevica.kulichki.net/TNS/tns11.htm> [in Russian].